

Prinsipper for rom- og funksjonsprogram i Ullensakerskolen

Mandat:

Arbeidsgruppa har utarbeidet et forslag til prinsipper for rom- og funksjonsprogram i Ullensakerskolen, som styringsgruppa har vedtatt med noen endringer. Dette skal sikre en felles standard for hva et godt skoleanlegg er, og bidra til effektive prosesser når det skal bygges nye skoler, men som også kan brukes når skoler skal rehabiliteres eller bygges på. Skoleanlegget skal tilfredsstillende krav til læringsmiljø, arbeidsmiljø, miljøvennlighet og økonomisk areal- og ressursbruk.

Gruppas sammensetning:

Jan-Roy Williams
Christer Lysaker
Svanhild Andersen
Martha Elise Gabrielsen
Nina Wiik
Hanne Vegel
Stein Malerstuen

Dokumentet inneholder to deler.

Del 1 er en generell beskrivelse av hovedprinsippene for bygging og/eller rehabilitering av skoler i Ullensaker:

Hovedprinsipper

1. Opplæringens innhold og arbeidsmåter
2. Pedagogisk funksjonalitet
3. Flexibilitet
4. Inkludering
5. Skolen som nærmiljøsentrum

Del 2 inneholder en mer detaljert beskrivelse av funksjonalitetene i det foreslåtte rom- og funksjonsprogrammet i Ullensakerskolen.

Del 1:

1. Opplæringens innhold og arbeidsmåter

Skolens kjernevirksomhet handler om elevenes læring og utvikling. For å lykkes med dette må skolen bygge et godt læringsmiljø og tilpasse undervisningen i samarbeid med elevene og hjemmene. Opplæringen skal danne hele mennesket og gi hver og en mulighet til å utvikle sine evner.

Endrede læreplaner og reformer medfører endringer av kravene til funksjonsmiljø. Lokalenes utforming, og deres innbyrdes plassering, må derfor tilpasses den til enhver tid gjeldende skolereform. Det er således vesentlig at det utarbeides så fleksible og funksjonelle tekniske løsninger som mulig, slik at pedagogiske funksjoner kan ivaretas uavhengig av læreplanverk.

Den nye læreplanen, LK20, legger større vekt på utforskning og elevaktive arbeidsmetoder, der læring først og fremst skjer i samspill med andre. Læreplanen introduserer tre tverrfaglige temaer. Disse temaene er samfunnsaktuelle temaer som inngår i læreplanene der de er en sentral del av kompetansen i faget. De tre tverrfaglige temaene er:

1. Demokrati og medborgerskap
2. Folkehelse og livsmestring
3. Bærekraftig utvikling

Dybdelæring er et nytt begrep i læreplanene. Dybdelæring handler om å lære noe så godt at elevene forstår sammenhenger og kan bruke det de har lært i nye situasjoner.

2. Pedagogisk funksjonalitet

Elevene skal få kunnskap om ulike fagområder, men kompetanse utvikles gjennom opplevelser og praktiske utfordringer i undervisningen og skolehverdagen. Skoleanlegget må legge til rette for et bredt spekter av aktiviteter, fra strukturert og målrettet arbeid til spontan lek. Elevene utvikler seg i møte med andre og gjennom fysisk og estetisk utfoldelse som fremmer motivasjon og mestring. Skolen må utformes slik at elevene har mulighet for læring gjennom praktiske, relevante og varierte arbeidsmetoder og læringsstrategier, der elevene kan være utforskende, aktive, nysgjerrige og skapende. Skoleanleggene i Ullensaker skal være moderne og fremtidsrettede, og legge til rette for læringsprosesser som utvikler den kompetansen elevene har behov for i morgendagens samfunn.

Skoleanlegget skal utstyres med tilstrekkelig og funksjonelt inventar og utstyr. Det skal legges til rette for bruk av digitale verktøy som støtter opp under gode læringsprosesser, og tas høyde for en teknologisk utvikling i rask endring. Undervisningsarealer skal tilrettelegges for digital formidling, og det bør legges til rette for gode blendingsmuligheter på både solsiden og skyggesiden av undervisningsrommene.

Alle skoleanlegg skal tilrettelegges med opplæringslementer som fremmer miljøbevisst adferd og undervisning.

Lærerne skal være tett på elevene og ha sine arbeidsplasser i tilknytning til elevenes læringsarealer. Laget rundt eleven består av flere ulike yrkesgrupper, som for eksempel helsesykepleiere, miljøterapeuter, fagarbeidere og kontorpersonale. Det er viktig at disse funksjonene ivaretas, slik at de kan samarbeide til beste for elevens læring og utvikling. Skoleanlegget skal bidra til et godt arbeidsmiljø, og gi gode muligheter til å utføre arbeidet sitt. Profesjonsfelleskapet skal stå sterkt i

Ullensakerskolen, og det må legges til rette for at lærerne kan samarbeide både på team og på tvers av team. Det skal også være tilrettelagt for samarbeid mellom de ulike yrkesgruppene, både internt og eksternt. Skolens administrasjon og ledelse bør plasseres i nærheten av hovedinngangen, og være lett tilgjengelig for besøkende.

Det skal tilrettelegges for et samlingsareal med scene, der elevene kan samles til felles opplevelser. Samlingsarealet bør ha god akustikk, og det bør være mulig å lukke samlingsarealet, slik at det kan utnyttes i undervisning og ved utleie.

Det skal legges til rette for kantinedrift/skolemåltid for elevene. Kantinekjøkken bør sees i sammenheng med arealer for utleie, og kantinekjøkkenet bør ligge sentralt plassert i bygget nær samlingsarealet.

Alle elever skal ha tilgang til kroppsøvingsarealer som flerbrukshall/gymsal og svømmehall.

3. Fleksibilitet

Alle trinn skal ha sin årstrinnsbase, der alle elever på trinnet skal ha egne klasserom. For å sikre fleksibilitet i bruk av ressurser og metodikk, kan gjerne foldevegger benyttes mellom klasserommene. Andre typer arealer i årstrinnsbasen skal være felles aktivitetsareal, grupperom, elevgarderober og årstrinnslager. Det skal være en kombinasjon av avskjermede rom (klasserom) og åpne læringsarealer. Ulike aldersgrupper har ulike behov, og dette må ivaretas i utformingen av årstrinnsbasene.

Det etableres egne elevinnganger med tilstrekkelig areal. Det bør avsettes mer garderobeareal til de minste elevene. Garderobene til de minste elevene bør også inneholde muligheten for tørking av utetøy.

Det skal legges til rette for utstrakt sambruk av arealer. SFO disponerer tilrettelagte arealer i tilknytning til årstrinnsbasene for småskolen, og skal inneholde funksjoner og møblering tilpasset formålet. I skoletiden har småskolen mulighet til å benytte SFO-basen. For øvrig vil SFO organiseres med sambruk av øvrige lokaler/funksjoner i skolen.

Skoleanlegget skal tilrettelegges for aktiv bruk etter skoletid. Soneinndeling skal skille mellom områder tilrettelagt for utleie og rom som ikke skal leies ut. Skolens fellesfunksjoner, mediatek/bibliotek og øvrige spesialrom skal være lett tilgjengelig for besøkende, ansatte og elever. Det er ønskelig at disse funksjonene samles, slik at arealene enkelt kan leies ut på kveldstid til lag, foreninger og frivilligheten. Det legges til rette for samlingsareal som er egnet til kursvirksomhet, møter, presentasjoner og kulturopplevelser i regi av skolen, lag/foreninger og frivilligheten. Det skal være lagringskapasitet for eksterne låntakere, som for eksempel korps.

Ved bygging/rehabilitering av store gymsaler/flerbrukshaller, bør det legges til rette for tribuneløsning, gjerne med uttrekkbare tribuner, slik at idrettsarrangementer og andre tilstelninger kan gjennomføres.

I hvert prosjekt må det vurderes om det er funksjoner i nærheten som kan benyttes i stedet for at alle nye skolebygg skal inneha samtlige funksjoner som beskrives i rom- og funksjonsprogrammet.

4. Inkludering

Skoleanlegget skal tilrettelegge for inkluderende og trygge læringsfellesskap gjennom transparente løsninger der lærerne er tett på elevene. Elevene lærer best i fellesskap med andre, og skoleanlegget må innby til læringsaktiviteter i både større og mindre grupper.

Et skoleanlegg må utformes for alle elever, uansett funksjonshemming. Deltagelse i fellesskapet for alle brukere skal være et styrende prinsipp. Alle nye bygg skal følge «krav om universell utforming av bygg», gitt i § 12-1 i forskrift om tekniske krav i byggverk (TEK17).

Arealene må også kunne gi tilstrekkelig skjerming for elevgrupper med særlige behov, og det må vurderes om skolen skal ha egne tilrettelagte arealer for disse elevene. Elever med behov for spesialundervisning skal i størst mulig grad få dette innenfor klassefellesskapet.

Uteområdet skal gi gode rammer for fysisk aktivitet for både funksjonsfriske og funksjonshemmede barn. Det bør legges til rette for aktiviteter som inkluderer og utfordrer.

5. Skolen som nærmiljøsentrum

For å oppfylle intensjonen i Kommunedelplan kultur er det ønskelig at følgende funksjoner skal fungere i sambruk og benyttes utenom normal skoletid:

- Mediatek/bibliotek
- Musikkavdeling med tilhørende utleielager
- Kunst- og håndverksavdeling med tilhørende utleielager
- Kantinekjøkken/kiosk
- Samlingsareal
- Kantine
- Flerbrukshall/gymsal/svømmehall

Ved utforming av anlegget skal det tilrettelegges for sonedeling, slik at utleiearealer skilles klart fra skolens øvrige funksjoner. Utleiefunksjonene samles/lokaliseres slik at det ikke blir gjennomgang i skolens private arealer for å komme til de forskjellige utleiesonene.

Del 2:

Detaljert beskrivelse av rom- og funksjoner i Ullensakerskolen

Klasserom

Ved beregning av maksimale elevtall i et undervisningsrom, bør det tas hensyn til hele læringsarealet som klassen/elevgruppen disponerer. Det må også tas hensyn til rommenes utforming, innhold og ventilasjonsforhold. Læringsarealet til en klasse/elevgruppe skal legges til rette for varierte arbeidsformer og tilhørende utstyr. Når en klasse/elevgruppe disponerer tilleggsarealer (grupperom, formidlingsrom eller andre rom) i nærheten av klasserommet, må klasserommet planlegges etter en arealnorm på minimum 2 m² pr. elev. Så lenge inneklimate er tilfredsstillende, og aktiviteten i rommet er tilpasset, kan elevtallet i enkeltrom (som f.eks. formidlingsrom og auditorier) gjerne være høyere enn normen på 2 m² pr. elev tilsier. Dersom klassen/elevgruppen ikke disponerer tilleggsarealer i nærhet til klasserommet, bør arealet være større, helst opp mot 2,5 m² pr. elev. Det vises til Helsedirektoratets veileder om miljørettet helsevern i skoler og barnehager.

Årstrinnsbaser

Hver klasse har sitt eget klasserom på minimum 60 m² og et tilhørende grupperom. Disse samles rundt et fellesareal som kan benyttes av alle elevene på årstrinnet. Fellesarealet benyttes til elevaktive arbeidsformer som er mer plasskrevende enn det som kan foregå i et klasserom, som for eksempel stasjonsundervisning, forsøk og praktiske aktiviteter som for eksempel krever avtrekk/tilgang til vask, aktiviteter for flere klasser samtidig med mer. Rommet bør innredes og utformes på bakgrunn av elevenes alder og behov. På en ungdomsskole bør det vurderes om et auditorium er mer hensiktsmessig. For de aller yngste kan det vurderes om et slikt fellesareal kan erstatte eller redusere behov for spesialrom, og sees i sammenheng med funksjoner som er tilgjengelig i SFO-areal.

Fra klasserom og grupperom inn mot fellesareal eller korridor kan det være transparens i form av glassfelt. Glassfeltene skal gi mulighet for visuell kontakt med elever som jobber i fellesarealet uten at omfanget bidrar til distraksjon inne i klasserommene. Glassfelt vil også bidra til lysinnslipp.

Grupperommene kan med fordel legges vegg i vegg med klasserommene, men enkelte av grupperommene kan også kunne nås fra korridor, slik at de kan benyttes på tvers av klassene. Noen grupperom kan eventuelt legges til ganglinjene som åpne plasser eller rom-i-rom løsninger, slik at de fremtrer som mer uformelle læringssoner og samtidig bidrar til å aktivisere gangarealene.

Det skal også være arealer som egner seg for elev- og foreldresamtaler.

Spesialiserte læringsareal

Spesialiserte læringsarealer er rom som er innredet med tanke på andre aktiviteter enn de det er lagt til rette for i klasserommet, og som disponeres av flere klasser/elevgrupper. Eksempel på slike rom er rom til naturfag, musikk, kroppsøving, kunst og håndverk og mat og helse. Det kan ikke settes et bestemt arealkrav til slike rom, fordi det vil variere etter skolestørrelse, hvilket utstyr og inventar som er nødvendig og hvilke aktiviteter som skal foregå. Vurderingene av disse arealene må basere seg på om sikkerheten og krav til inneklimate som luft, lys og akustikk er ivarettatt (jf. § 14). Det vises til Helsedirektoratets veileder om miljørettet helsevern i skoler og barnehager.

Fellesfunksjoner

Skolens vestibyle, mediatek/bibliotek og samlingsareal inngår i det totale læringsarealet, samt eventuelle ganglinjer som kan benyttes til læringsformål.

Sikkerhet i skolebygget

Skolebygget må tilrettelegges for at informasjon ved akutte hendelser kan gis raskt og effektivt. Skolebygget må raskt kunne låses ved trusselsituasjoner utenfra.

Spesialrom (kunst- og håndverk, naturfag, mat og helse, musikk, mediatek/bibliotek, samlingsareal, kroppsøving)

Mediatek/bibliotek

Elevene skal ha tilgang til et bibliotek. I prosjekteringsfasen må det vurderes hvorvidt elevene har tilgang til bibliotek i nærheten av skolen, eller om skolen skal bygges med eget mediatek/bibliotek.

Dersom skolen skal ha eget mediatek/bibliotek, skal det ivareta funksjon som skolens ressurscenter, og kan med fordel legges i tilknytning til vestibylen. Mediateket skal være et sted hvor man kan hente ut informasjon, både digitalt, fra bøker og fra faglitteratur. Rommet bør deles inn i ulike avdelinger og soner. Mediateket skal være et sted hvor man kan sette seg ned i fred og ro, og hvor man kan arbeide i grupper. Videre skal det være plass for lagring av bøker/bokmagasin. Elever skal kunne levere og låne bøker og tidsskrifter. Det tilrettelegges for digitalt boksøk, samt selvbetjent utlånsystem. Mediateket skal utstyres for digital formidling til grupper av elever. Det skal også være et sted for bokutstilling eller andre utstillinger, bokcafé, foredrag osv.

Arealet skal kunne leies ut og benyttes utenom skoletid. Det er ikke behov for særskilte tilpasninger mht utleie.

Musikk

Det skal tilrettelegges for musikk som en spesialisert del av undervisningen. Det etableres en musikkavdeling som dimensjoneres etter skolens totale elevtall. Arealet til musikk bør ligge inn mot samlingsareal og kantinekjøkken/kiosk, og være knyttet til scenen for opptredener og arrangementer. Det skal være rom til lytting, øving og produksjon. Arealet må tilrettelegges for bevegelse og dans. Det bør opprettes mindre øvingsrom til egenpraksis alene eller i grupper. Minst ett av disse rommene bør utstyres med mulighet for programmering og opptak, jmf. ny læreplan. Rommene må ha god akustikk, og øvingsrommene må være lydisolerte. Utstyr må kunne lagres i låsbare skap.

Arealet skal kunne leies ut og benyttes utenom skoletid. Dersom kulturskolen også skal benytte lokalene, må disse prosjekteres i samarbeid med dem.

Kunst- og håndverksavdeling

Kunst og håndverksfaget er i stadig endring, og dette stiller krav til generalitet og fleksibilitet i utformingen av arealene. Det er viktig at miljøet virker inspirerende, slik at det fremmer kreativitet og skaperglede. De ulike metodene som benyttes bør sees i en helhet, slik at varierte materialer og hjelpemidler gjøres lett tilgjengelig. Området skal skille mellom støyende og mindre støyende aktiviteter, og ta hensyn til behandling av maskiner, støv og annen forurensning. Avdelingen må dimensjoneres etter skolens totale elevtall. Noen av funksjonene kan med fordel sees i sammenheng med naturfagsavdelingen.

Kunst- og håndverksavdelingen skal bestå av ulike soner for arbeid med ulike materialer som tre, tekstil, keramikk med mer, og elevene skal bruke ulike teknikker og verktøy - også digitale. Hver av

sonene skal kunne utvikle elevenes håndlag, praktiske og digitale ferdigheter.

Det skal tilrettelegges for utstillinger, både av elevarbeider og andre inspirasjonskilder. Aktivitetene krever god tilgang på lagerplass, både for materiell og utstyr og elevarbeider under produksjon i alle sonene. Sikkerheten må ivaretas, og det bør etableres eget maskinrom som kan låses.

Arealet skal utformes med tanke på utleie. Dersom kulturskolen også skal benytte lokalene, må disse prosjekteres i samarbeid med dem.

Naturfag

Det skal være eget rom for undervisning i naturfag. Rommet dimensjoneres etter skolens totale elevtall, og noen av funksjonene kan med fordel sees i sammenheng med kunst- og håndverksavdelingen. Innredning og utstyr skal være tilrettelagt for elevøvelser og laboratorieforsøk, med bl.a. avtrekk og sluk. Alle elevbord må ha strømuttak. Det tilrettelegges for digitalt arbeid. Et web-basert kamera i tilknytning til lærers arbeidsbenk kan vurderes, slik at forsøk kan bli filmet og projisert digitalt. Undervisningsrommet/laboratoriet skal ha direkte tilgang til vekst- og forberedelsesrom.

Mat og helse

Mat og helse er framhevet i læreplanen som et viktig fag i stor endring. Elevene skal kunne forholde seg til mat og livsstil, mat og kultur, samt mat og forbruk. I tillegg skal de lære å planlegge og lage næringsrik mat, samt få informasjon om hvordan matvaner kan påvirke livsstil- og kostholdsrelaterte sykdommer. Dessuten skal elevene kunne utnytte digitale verktøy til å vurdere energi- og næringsinnhold i drikker og matretter. Undervisningen foregår dels gjennom formidling og prosjektarbeid i teorisoner/spisesoner og dels gjennom praktisk arbeid i kjøkkendelen. Mat og helseavdelingen dimensjoneres for praktisk kjøkkenarbeid etter skolens totale elevtall.

Avdelingen kan sees i sammenheng med plassering av SFO-basen og matservering på SFO. Kantinekjøkken/kiosk bør ligge i sone for utleie.

Kroppsøving

Elevene skal ha tilgang til flerbrukshall/gymsal og svømmehall. Dette må dimensjoneres på bakgrunn av skolens totale elevtall og sees i sammenheng med funksjoner og fasiliteter som finnes i skolens nærhet. For flerbrukshall/gymsal legges Kulturdepartementets til enhver tid gjeldende veileder til grunn, og gjeldende bestemmelser om tilskudd/spillemidler legges til grunn for utforming. Flerbrukshall/gymsal kan utformes som selvstendig, frittliggende bygg eller alternativt som et volum som er fysisk forbundet med skolebygningen og en del av denne. Svømmehall ses i sammenheng med kommunens svømmetilbud og tilgang på svømmehaller.

Det bør tilrettelegges for:

- rikelig med lagringsplass for skolens utstyr, meg også for leietagers utstyr
- uttrekkbare motoriserte tribuner
- integrert lyd- og speakersystem

Det bør videre etableres flere sett med garderober for avvikling av aktiviteter i skolens regi, men også i forbindelse med avvikling av kamper, turneringer osv.

Samlingsareal

Samlingsarealet bør ligge i tilknytning til hovedinngangen og fungere som et hjerte i skolen. Samlingsarealet bør være skjermet for gjennomgangstrafikk og kunne stenges helt av fra

omkringliggende funksjoner. Arealet tilrettelegges for utleie til kulturarrangementer, og kan brukes som samlingssted for lag og foreninger utenom skoletid. Samlingsarealet bør plasseres i tilknytning til kantinekjøkken/kiosk, andre spesialrom og fellesfunksjoner som skal kunne leies ut, slik at god sambruk til arrangementer i og utenfor skoletiden sikres.

Det stilles krav til gode lyd- og lysforhold og styring av dette. Alle rommets vindusflater skal kunne blendes av for å oppnå 100% mørke, slik at konserter og teaterforestillinger kan gjennomføres under best mulige forhold.

Alle sitteplasser i rommet skal ha god visuell kontakt med scenen. Scenen skal ikke være opphøyd, slik at det gis mulighet for mange ulike aktiviteter, inkludert bordplassering.

Ansattes fysiske arbeidsmiljø

Skoleanlegget skal bidra til et godt arbeidsmiljø. Det skal avsettes areal til:

- pedagogisk utviklingsarbeid og personalmøter
- samarbeid på trinn og på tvers av trinn
- individuelt arbeid, praktisk tilrettelegging og forberedelse av undervisning
- formelle og konfidensielle (telefon)samtaler og møter
- fellesmateriell og fagbibliotek
- uformelle samtaler/pauseareal/personalrom med kjøkkenfasiliteter
- personalgarderober og toaletter
- helsesykepleier og miljøterapeut - som er lett tilgjengelig for elever i skoletiden
- driftsoppgaver som renhold, vaktmestertjenester mm

Lærernes arbeidsplasser tilrettelegges med en desentralisert løsning, slik at de er tett på elevene, samtidig som de stimulerer til skolens profesjonsfellesskap og utviklingsarbeid.

Skolens administrasjon og ledelse skal sentraliseres i nærheten av hovedinngangen. Det legges til rette for uformelle møteplasser med sittegrupper i tilknytning til lærernes arbeidsplasser, der ledelse og ansatte kan møtes for formelle og uformelle samtaler.

Uteområdet

Skoleanleggets uteområde skal utformes slik at dette blir en lærings- og aktivitetsarena i tillegg til innomhusarealet. Skolens utearealer skal stimulere til aktivitet, utforskning og sosialt samvær, og være et attraktivt område for barn i alle aldre og en ressurs i nærområdet. Organisering, utforming, samt valg og plassering av aktiviteter og utstyr, skal være gjennomtenkt og helhetlig. Utearealet skal ha rom for både rolige og aktive områder. Det skal være oversiktlig, men bør også ha avskjermede soner som gir muligheter for sosialisering i mindre grupper. Det skal legges vekt på variasjon i utfordringer for forskjellige brukere. Det bør etableres et utendørs amfi for å kunne samles til utendørs arrangementer.

Mest mulig av eksisterende natur skal tas vare på.

Utearealene skal tilfredsstillende krav i gjeldende lover og regler. Størrelsen på skolens uteareal må vurderes opp mot tilstøtende arealer som kan inngå i skolens bruk, for eksempel friområder, idretts-

og aktivitetsparker i nærheten. Det vises til Helsedirektoratets generelle anbefaling om nettoareal per elev.

Det skal legges vekt på trafiksikkerhet i skoleområdet, både i forbindelse med parkering, vareleveranser og henting /bringning av elever. Elevene skal stimuleres til å gå eller sykle til skolen. Det skal være god separering av trafikantgruppene, og det må settes av plass for buss og taxi. Det legges til rette for rikelig med sykkelparkering under tak.